

LUNDS
UNIVERSITET

Hur kan det vara rätt? Moralen bakom brott och straff.

Nikita Lind

LUNDS UNIVERSITET
Rättssociologiska institutionen

Kandidatuppsats (RÄSK02)
Vårterminen 2022

Handledare: Peter Bergwall

Examinator: Jannice Käll

Abstract

This essay explores morality and its connection to the context and historicity of its surrounding in relation to literature. The essay is based on the analysis of Dostoevsky's book *Crime and punishment* published in 1866 and is centred around the main character Raskolnikov and his argumentation in defending his morally questionable actions. The essay aims to answer how one can understand the moral justification of Raskolnikov from both the perspective of social constructivism and natural law.

The analysis shows how Raskolnikov oscillates between the need to justify his actions and the belief that it is unnecessary to justify them. His argumentation and actions are explained by both theories and the essay concludes that Raskolnikov in the end views the world in a social constructivist way. It is however not up to this essay to decide the foundation of morals, the way it is bound to society, and history and how it influences our legal system. It is thus concluded that the reader themselves must take a stand and decide for themselves which way they wish to view morals; even so, literature written throughout history will be there to give us an insight into how society was and how it has changed over time.

Antal ord: 11670

Nyckelord: Dostojevskij, Brott och straff, moral, naturrätten, socialkonstruktivismen, litteratur, hermeneutik

INDEX

1. Inledning.....	6
1.1 Rättssociologisk relevans.....	7
1.2 Syfte och mål.....	8
1.3 Frågeställning.....	8
1.4 Avgränsningar och begränsningar.....	9
1.5 Disposition.....	9
2. Tidigare forskning.....	10
2.1 Dostojevskij; moral och lag.....	10
2.2 Dostojevskij; rätten, samhället och kritik.....	13
3. Teori.....	14
3.1 Hermeneutiken.....	14
3.2 Socialkonstruktivismen.....	14
3.3 Naturrätten.....	15
4. Metod.....	16
4.1 Metod för datainsamling.....	16
4.2 Metod för dataanalys.....	19
4.2.1 <i>Metod för granskning av artiklar</i>	19
4.2.2 <i>Metod för analys av Brott och Straff</i>	19
4.3 Validitet och reliabilitet.....	20
4.3.1 <i>Extern reliabilitet</i>	20
4.3.2 <i>Extern validitet</i>	21
4.3.3 <i>Intern validitet</i>	21
4.4 Möjliga metodologiska problem.....	21
5. Resultat.....	22
5.1 Brott och straff.....	22

5.1.1	<i>Första delen</i>	22
5.1.2	<i>Andra delen</i>	23
5.1.3	<i>Tredje delen</i>	24
5.1.4	<i>Fjärde delen</i>	25
5.1.5	<i>Femte delen</i>	26
5.1.6	<i>Sjätte delen</i>	26
5.1.7	<i>Epilog</i>	27
6.	Analys	28
7.	Diskussion	32
8.	Slutsats	33
	Litteraturförteckning	34

*Så som Nietzsche liknar sanningen vid moralen kan moralen liknas till sanningen ” (...)
något relativt: det finns inga fakta, bara tolkningar”; ett återkommande tema i
Dostojevskijs Brott och Straff (1866).*

1. Inledning

Vad som är rätt och vad som är fel; om det finns något som kan anses vara objektivt rätt eller fel, är en fråga vilken har diskuterats i många hundra om inte tusen år. Man kan anta att diskussionen om en handlingens rätt-/felaktighet har funnits längre än den första civilisationens första lag. För hur skulle man kunna skriva en lag som förbjuder eller påbjuder en handling utan att först diskutera den? Man kan således anta att frågan om rätt och fel har besvarats och man kan här säga att på sätt och vis har den det.

Civilisationer och samhällen har skapat en kodifierad statsrätt där man kan läsa om förbjudna handlingar; mord, kan man argumentera för som en av de viktigaste. Hårda straff: böter, fängelse och avrättning; man inser fort att det är en avskydd handling. En felaktig handling, det finns dock fall då straffen inte blir så hårda, då frågan blir lite mer komplicerad. Fall där även om handlingen fortfarande är "felaktig" så är den förstådd. Frågan återstår, vad gör en handling fel och när kan en felaktig handling vara rätt? Är det ens möjligt? Man kan argumentera för moralen som den absoluta grunden till lagen, rätten, samhället, kriminologin; det är utifrån moralen och våra tankar till hur denna bör påverka samhället som en handling eller gärning blir påbjuden eller förbjuden genom skapandet av lagar.

Moralen och dess förändring har diskuterats länge, är den konstant eller ändras den med tiden, historien och samhället? Frågor som dessa kan vara svåra att besvara, för hur kan man veta vad någon tänkte om moral och kriminella handlingar förr i tiden?

Sedan människan kom på skriftspråket har vi sett behovet av att skriva ner vad som hänt eller vad vi har tyckt eller tänkt. Från minnesstenar, till lagtexter och filosofiska skrifter; flera stora tänkare har förevigat sina tankar genom den skrivna och sedan tryckta texten. Det är dock inte bara genom att läsa dessa texter som vi kan få en klar bild av dåtidens ståndpunkter. All litteratur måste läsas och analyseras utifrån den tid som texten skrevs. Författaren och därav dennes verk är påverkad av samhället vilket omger dem och på så vis gör författarnas samtida moral avtryck i deras texter. Studerandet av litterära texter är kanske inte det första som man kopplar till kriminologin eller rättssociologin men sanningen är att inriktningen finns; *Law and literature* vilket i enlighet med Richard Posner kan förklaras som ett fält vilket "brings together two overlapping bodies of thought, the legal and the literary, that have much in common (...)" (Richard A., 2009, p.1); det studerar alltså just förhållandet mellan lagen och litteraturen

eller lagen som litteratur. Det är i linje med denna inriktning som uppsatsen ämnar att använda Dostojevskijs skönlitterära verk.

Dostojevskij skrev 1866 sin roman *Brott och straff* där Raskolnikov brottas med, inte bara med vetenskapen om vad han gjort utan även, det moralistiska rättfärdigandet av handlingar begångna av både sig själv samt dem runt omkring honom. Vi kan fråga oss huruvida Raskolnikovs argumentation gällande moralen hade varit den samma idag eller om samhällsutvecklingen har förändrat vår syn på moralen samt brott och straff. Det är därav av intresse för uppsatsen att använda *Brott och straff* som analysobjekt för att få denna inblick i hur man, utifrån författarens spegling av verkligheten och sin omgivning, argumenterade och förhöll sig till moral, rätt och fel, brott och straff. Genom att sätta det moralistiska rättfärdigandet i relation till naturrätten och socialkonstruktivismen ges det en inblick i hur man kan se på moral och det allmänna rättsmedvetandet samt deras koppling till samhället, individen och historien. Uppsatsen ämnar därav att utifrån huvudkaraktärens moralistiska rättfärdigande försöka påvisa huruvida moralen är förbunden till inte bara av sin kontext utan även sin historicitet.

1.1 Rättssociologisk relevans

När man analyserar litteratur är det av vikt att man tar det litterära verkets samtid i beaktning; litteraturen speglar sin samtids tankar, idéer och ståndpunkter. Dostojevskij vilken räknas till en av världens största författare och vars texter präglas av moraliska dilemman levde under en period av historiska intriger (1821–1881). *Brott och straff* som kom ut 1866 är ett verk där han reflekterar över samhället och dess aktörer i samband med tvetydiga moraliska handlingar. Raskolnikovs existens i detta handlingars gränsland gör att Dostojevskijs verk utmärker sig som perfekt kandidat för exemplifiering vid rättssociologiska studier vilka fokuserar på den litterära reflektionen av sin samtids moraliska sammansättning och huruvida denna förändras. Dostojevskij lyckas alltså med att i ett litterärt verk inte bara porträtter en individs inre strid med sig själv och sin samtid utan även samtidens strid mot sig självt; hur medborgare ställer sig frågande till lagen, samhället och den underliggande moralen och hur myndigheter ställer sig till medborgarna och lagen som de ska upprätthålla. Han visar på en diskrepans mellan staten, samhället, individen och romanen ger en klar inblick i allmänhetens rättsmedvetandes tydligt skiftande åsikter. Förändringar av samhället och tankemönster, så kallade paradigmskiften, kan i flertalet fall vara svåra att upptäcka

under tiden som de sker; det är oftast efter händelsen eller förändringen som man kan uppfatta att den har skett (Hydén, 2002, p. 46). Det blir därav av vikt att se bakåt, att analysera det som var för att uppfatta vad som är nu och vad som kan komma att bli utifall förändringen följer ett mönster. Det är såldes lättare att analysera ett tidigare paradigm än den som man själv befinner sig i. Analysen av litteratur ger oss denna möjlighet och användandet av just Dostojevskij som en spegling av moralen för att skapa en förståelse av denna kan underlätta för oss i att inte bara förstå moralens påverkan i relation till brott utan även hur man kan se på brott och straff för att underlätta vid brottsprevention. Genom Dostojevskijs karaktärisering ges vi en möjlighet att inte bara se hur individer förhöll sig till varandra, brott, lagen och samhället – dvs att vi får en inblick i dåtidens allmänna rättsmedvetande; utan vi får även möjligheten att granska hur detta möjligen förändrats över tiden. Genom att förstå Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande utifrån både naturrätten och socialkonstruktivismen kan vi förhoppningsvis lättare kunna förstå hur vi i vår samtid och framtid skall förhålla oss till moralen och dess möjliga inverkan på individen och samhället. Uppsatsen är således i sin bas rättsfilosofisk där den rättssociologiska relevansen grundar sig i den teoretiska analysen av det litterära materialet.

1.2 Syfte och mål

Syftet med uppsatsen är att diskutera det moraliska rättfärdigandet för vad som är rätt och fel samt brott och straff utifrån den angivna litteraturen (Brott och straff – Dostojevskij). Målet med uppsatsen är att försöka påvisa hur moral är förbunden inte bara av sin kontext utan även utav sin historicitet.

1.3 Frågeställning

Huvudfrågeställning:

1. Hur kan man förstå Raskolnikovs moraliska rättfärdigande av sina handlingar?

Sekundära frågeställningar:

2. Hur kan man förstå det moraliska rättfärdigandet i ett naturrättsligt perspektiv?
3. Hur kan man förstå det moraliska rättfärdigandet i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv?

1.4 Avgränsningar och begränsningar

Uppsatsen har avgränsats utifrån ett antal punkter vilket därmed har medfört vissa begränsningar vilka är av vikt att hålla i åtanke vid granskning av denna uppsats. Det gjordes i början en överläggning huruvida man skulle göra en analys av det moralistiska rättfärdigandet i ett äldre respektive nyare litterärt verk för att kunna göra en djupare analys av argumentationen; utifrån den tidsram samt de resurser vilka varit tillgängliga vid utförandet av uppsatsens skrivande gjordes emellertid valet att avgränsa analysen av litteraturen till endast *Brott och straff*. Vidare har avgränsningen att endast titta på ett skönlitterärt verk gjorts vilket därmed har medfört att inga rättsliga källor och den möjliga förändringen av dessa har analyserats. Slutligen gjordes valet att endast analysera det moralistiska rättfärdigandet i relation till brott och straff utifrån naturrätten och socialkonstruktivismen och inga andra förhållanden (exempelvis maktförhållanden) vilka även presenteras i boken.

Utifrån dessa avgränsningar har uppsatsen således blivit begränsad i vad som är möjligt att uttala sig om. Hade en analys av ett andra verk eller rättskällor gjorts hade möjligheten att försöka påvisa moralens förbundenhet till kontext och historicitet förenklats om man exempelvis hade kunnat påvisa en direkt förändring av rättskällor. Slutligen skall även tas upp att det är viktigt att hålla i åtanke när man läser översatt litteratur att vissa fraser och/eller begrepp kan vara svåröversatta och det kan därav finnas en viss marginal för skillnad i hur det är originellt uttryckt. Det ansågs däremot att det inte var det ingående ordvalet utan den övergripande argumentationen gällande moral vilken var av vikt och det ansågs att denna inte skulle vara så påverkad av översättningen att innebörden av argumenten förändrades.

1.5 Disposition

Uppsatsen inleds med en introduktion till ämnet där problematiken gällande moralistiska rättfärdigandens möjliga förändring över tid presenteras och där litteraturens vikt vid exemplifiering av samhället tas upp. Därefter följer presentationen av syfte, mål och frågeställningar. Uppsatsens avgränsningar och möjliga begränsningar tas även upp i detta inledande avsnitt. Vid introduktionens slut tar tidigare forskning vid där forskning gällande Dostojevskij i samband med moral och lag, i huvudsak Raskolnikovs moralistiska argument, presenteras. Under rubriken teori förklaras naturrätten och socialkonstruktivismen vilka kommer att användas vid analysen av det

empiriska materialet; hermeneutiken vilken kommer vara det övergripande förhållningssättet vid analysen av Brott och Straff förklaras även här. Metoden för datainsamlingen samt analysen tas sedan upp, där en beskrivning av litteraturundersökningen görs och under resultatet presenteras den deskriptiva innehållsanalysen av *Brott och straff* varpå en analys och diskussion följer. Slutligen presenteras uppsatsens slutsatser.

2. Tidigare forskning

Nedan presenteras resultatet av den litteraturundersökning som gjorts beträffande tidigare forskning inom Dostojevskijs litterära verk - Brott och straff samt olika teoretiska perspektivs synpunkter på moral. Forskning gällande just lagar och litteratur (*Law and literature*) har blivit en allt större inriktning inom kriminologin; men trots detta var forskning av relevans vilken kan kopplas till analys av moral/handlingar i samband med kriminalitet och rättsväsendet utifrån detta litterära verk (*Brott och straff*) begränsat och akademiska texter vilka ansågs vara relevanta var endast ett fåtal.

2.1 Dostojevskij; moral och lag

I en artikel av Faro (2017) analyseras brott och straff och Dostojevskijs presentation av Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande genom Nietzsches "Übermensch", vilket presenteras som en koppling till Raskolnikovs tro; han diskuterar även naturrätten, samvetet och olika paradigmen delade av samhället oavsett om dessa är troende eller ej (Faro, 2017, p. 272). Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande menar Faro kan ses som en utveckling från Nietzsches "Übermensch" där han ser sig själv över lagen, att det är moraliskt försvarbart att inte erkänna sitt brott, till ett mer naturrättsligt perspektiv i form av tron och samvetet – moralen fastslås genom den "gudomliga sanningen och mänskliga lagen" (Faro, 2017, pp. 279 - 280). Han lägger i slutsatserna fram att det är på grund av Raskolnikovs moral och samvete vilket får honom att tänka på döden och som pressar honom till att göra sitt erkännande (ibid). Moralens ses därav som något vilket är fastslaget, vissa handlingar är oacceptabla och utifrån Dostojevskij fastslås att:

"nobody is more prey to evil, than he who believes he can put himself and his actions above good and evil." (Faro, 2017, p. 281).

Till skillnad från Faro presenterar Morillas en annan syn på Raskolnikovs handlande, i sin artikel "Raskolnikov's Breaking the Law" (2019) tar hon upp hur hans handling

pressades fram på grund av sin omgivning och på ett vis rättfärdigades då det var det enda sättet att överleva (utifrån ett ekonomiskt perspektiv) (Morillas, 2019, pp. 58 - 59). I artikeln diskuterar hon Raskolnikovs förhållningssätt i relation till marxismen men även i relation till naturlagarna, den starkes överlevnad. Hon lägger fram att utifrån en marxistisk analys av boken och därav Raskolnikovs argumentation, rättfärdigar han sina moralistiskt tvivelaktiga handlingar genom att det som kommer efter hans handlande kommer vara bättre än det som var – han gör således ”plats” för en bättre framtid (Morillas, 2019, pp. 63 - 64). Hon kommer sedan till slutsatsen att Raskolnikov fullt ut rättfärdigar sitt handlande genom moralens koppling till sin sociala omgivning utan även till: *”the eternal, unchanging laws of nature”*; moralen är därav utifrån detta synsätt en konstant (Morillas, 2019, p. 75).

Raskolnikov och hans moraliska rättfärdigande kan även analyseras med koppling till lagen, vilket är något Beckman gör i sin artikel. Han utgår i sin analys inte bara Raskolnikov utan även Porfiry (polisdetektiven) och lägger fokus på så väl Porfirys metoder för att ”bryta ner” Raskolnikov så han erkänner, som Raskolnikovs tankar gällande sina handlingar (Beckman, 2017, pp. 89 - 90). Även i denna artikel diskuteras det hur vissa människor kan vara ”över lagen” och begå moraliskt tvivelaktiga handlingar (för mänsklighetens bästa) men han tar även upp hur Porfiry menar på att handlingen som begåtts var felaktig och endast begicks på grund av Raskolnikovs bristfälliga teori (Beckman, 2017, pp. 95 - 96). Han tar upp hur Raskolnikov genom novellen fluktuerar mellan att rättfärdiga sitt handlande och insikten av att det inte går att rättfärdiga (Beckman, 2017, p. 108).

Christopher Cowley tar sig an analysen av Raskolnikovs moraliska rättfärdigande utifrån Sonias perspektiv (den prostituerade dottern till en av Raskolnikovs bekanta) i en artikel från 2011. Det är genom hennes interaktion och förståelse av Raskolnikov som vi ser hans argumentation (Cowley, 2011, p. 79). Utifrån interaktionerna dem emellan diskuterar han hur Raskolnikov kan förstå den psykologiska reaktionen till sin handling att bryta mot den ”moraliska koden” men att det är först senare som han förstår den etiska reaktionen (Cowley, 2011, p. 81). Cowley tar upp hur Raskolnikov rättfärdigar sitt handlande utifrån tre punkter; den ekonomiska (att ”ta bort” parasiter så att pengarna går till dem med störst behov), den känslomässiga (hans mor och syster

är i behov och han bör hjälpa dem) och slutligen den "Napoleonska" ("bättre människor" får kliva över lagen och andra för att utföra "stora saker") (Cowley, 2011, pp. 83 - 84). Han poängterar hur Sonia menar att Raskolnikov genom sin handling vänt sig från Gud (och guds lag) och att det är därav som han lider (Cowley, 2011, pp. 87 - 88).

En analys av Hawthorne och Dostojevskij syn på den "moraliska lagen" görs av Milder i en artikel där han utgår från brottens psykologiska effekter och vad som kan komma efter straffet (Milder, 2016, pp. 99 - 100). Han diskuterar hur brott i sig själv är ett brytande av lag och hur detta kan vara kopplat till kultur och därav föränderligt; men hur det också kan ses som en synd men att det är genom kontexten som brottslingen kan rationalisera denna synd (Milder, 2016, pp. 100 - 101). Han tar därefter upp hur Raskolnikovs handlande likväl som hans moraliska rättfärdigande påverkas av sin omgivning; omgivningen leder honom till sitt handlande i inte bara de moraliskt tvivelaktiga handlingarna utan även de "moraliskt korrekta" (Milder, 2016, pp. 103 - 104). Han presenterar hur moralen inte enbart är något som kommer utifrån utan även något mycket mer subtilt djupt inom en själv; och att det är moralen vilket i sig självt som kan utgöra straffet för ens handlande (Milder, 2016, p. 108). Avslutningsvis tar han upp hur moralens koppling till det gudomliga (absoluta) och till det jordliga (samhället) är något vilket aldrig riktigt klaras upp i boken (Milder, 2016, p. 125).

I Martinsens litterära granskning av Brott och straff lägger hon fokus på Raskolnikovs identitet som en moralisk agent och utgår ifrån skam och skuld vid analysen (Martinsen, 2018, p. 41). Här tar hon upp hur Raskolnikov, efter mordet på panterskan och systemen, känner skam och inte den förväntade skulden; skammen är närmare kopplad till den mänskliga identiteten medan skulden till det mänskliga handlandet (Martinsen, 2018, pp. 42 - 43). Det är hans skam över att vara beroende av sin mor/syster vilket driver hans handlande (ibid). Martinsen påpekar hur Dostojevskij presenterar Raskolnikov som en ytterst kluven person; önskan för makt och dominans likväl som för kärlek och gemenskap (Martinsen, 2018, p. 47). Raskolnikov som en "starkare" individ har inte bara möjligheten utan även skyldigheten att agera och skapa en bättre framtid genom att riva ner det som var (ibid). Medan hon poängterar hur andra karaktärer i boken ser Raskolnikov som en moralisk agent (en del av samhället), vilken därav bör följa samhällets förhållningssätt till moralen; avlägsnar han sig själv från samhället och

därmed även moralen som han bör följa (Martinsen, 2018, p. 62). Det är först i slutet som Raskolnikov själv som en moralisk agent och genom kärlek lyckas ta sig förbi både sin skam och skuld och återförenas med samhället (Martinsen, 2018, p. 63).

2.2 Dostojevskij; rätten, samhället och kritik

Respekten för straff, lag och rättsskipning och hur detta skall uppnås är något vilket Barker diskuterar i sin artikel; han tar här ståndpunkten att Dostojevskij i likhet med Hampton menar på att straffen skall riktas till en moralisk reform och utgår från Brott och straff för att göra denna analys (Barker, 2018, p. 463). Han tar här upp hur Raskolnikov debatterar över huruvida han kan vara skyldig till sitt brott, varför han skall gå och erkänna då de dem själva (rättsskipningen) gör sig av med tusentals människor och kan rättfärdiga detta (Barker, 2018, p. 466). Den moraliska kommunikationen mellan staten/samhället och individen har delvis fallerat (ibid). Han poängterar här dock hur Raskolnikovs moraliska utveckling tar sin början vid utförandet av den brottsliga handlingen (Barker, 2018, p. 468). Han tar upp hur straffets styrka inte kommer ha en inverkan på Raskolnikov då han moraliskt inte kan se sig själv som en del av samhället och därav kan bli behandlad hur som utan att känna sig bestraffad (Barker, 2018, pp. 473 - 474). Utifrån Dostojevskij kommer han till slutsatsen att de som begått kriminella handlingar och vilka känner sig alienerade från samhället måste bli guidade moraliskt innan det kan uppstå en återförening (Barker, 2018, p. 486).

I en litteraturundersökning gör Conlon en jämförelse av Dostojevskijs verk innan och efter den ryska rättsreformen 1864. Artikeln analyserar utvecklingen av Dostojevskijs kritik till rättssystemet och lagen; brott och straff tas upp som ett av de analyserade verken (Conlon, 2014, p. 7). Han diskuterar hur Raskolnikov från en början utbildade sig till advokat men att han i och med sin teori om "bättre människor" (Napoleonteorin) förkastar lagen och rättsliga praktiker (Conlon, 2014, p. 18). Han argumenterar här för hur Raskolnikovs kunskap gällande rättssystemets ineffektivitet (pre-reform) leder till den radikala teorin och därmed också dubbelmordet (ibid). Kritiken framkommer när en juriststudent menar på att "great men" måste begå våldsamma kriminella handlingar för att systemet skall förändras till det bättre (Conlon, 2014, p. 19). Det poängteras att vad som i fallet Raskolnikov leder till en fällande dom kommer i det nya systemet leda till oberättigade friande domar och falska bekännelser (Conlon, 2014, p. 20). Han

fastställer även att det fanns vissa fördelar (trots det tydligt fallerade systemet) i det gamla systemet då den kriminelle genom de hårda straffen hade möjlighet att återuppstå som en ny människa; till skillnad från det nya systemet där den kriminella inte fick uppleva en tydlig moralisk konsekvens av sitt handlande (Conlon, 2014, p. 36).

3. Teori

I följande avsnitt kommer teorin vilken ligger till grund för uppsatsens analysverktyg att presenteras; den hermeneutiska, socialkonstruktivistiska och naturrättsliga. Det är här av vikt att påpeka att teorierna är syntetiserade då de används som perspektiv och analysen inte utgår från en specifik teoretiker.

3.1 Hermeneutiken

Hermeneutik kan ses som både en teori likväl som en metod men kommer i denna uppsats att användas som ett övergripande perspektiv vilket analysen med hjälp av de två andra teorierna kommer att utgå ifrån.

Wilhelm Dilthey menade som hermeneutiker på att kulturvetenskapen vilken till skillnad från naturvetenskapen, som studerar själlösa objekt/ting, studerar handlande individer med olika föreställningar/avsikter vilket kräver en sorts förståelsemetod (Andersen & Kaspersen, 2007, p. 71). Dilthey beskriver denna förståelsemetod (Verstehen) som *"(...) process by which an inside is conferred on a complex of sensory external signs"* (Dilthey & Jameson, 1972, pp. 231 - 232). Han fortsätter med att påpeka att om man vill förstå något/någon måste man tolka dennes handlingar och uttalanden som en homogen och enad process (ibid).

3.2 Socialkonstruktivismen

Begreppet social konstruktion introducerades av Peter L. Berger och Thomas Luckmann 1966 i deras bok *"The Social Construction of Reality"* där de menar på att vad någon "vet" och vad som är "verklighet" kan variera mellan platser och individer, "kunskapen" är därav bunden till den sociala kontexten (Berger & Luckmann, 1966, pp. 20 - 21). Denna tanke tas även upp av Edwin Shur gällande kriminalitet; Tim Newburn skriver hur Shur menade på att om det är lagstiftningen som definierar det kriminella så betyder faktumet att denna lagstiftning varierar mellan länder att det inte finns något som är "givet" gällande kriminalitet (Newburn, 2017, pp. 8 - 9). En mer radikal variation av detta beskrivs av Nils Christie som, enligt Newburn, skriver att kriminalitet/brott inte

finns utan endast handlingar finns vilka blir tillskrivna olika meningar inom sociala ramverk; vidare ställer han frågan vilka sociala tillstånd som förhindrar eller uppmuntrar att en handling tillskrivs som kriminell (Newburn, 2017, p. 9). Utifrån dessa teoretiska ståndpunkter kan man se på moralen och på så vis det allmänna rättsmedvetandet som något vilket kan variera mellan länder, olika kontexter och tidsepoker.

Både Weber och Durkheim diskuterar hur separationen till samhället/gud kan leda till en viss frånvändning av samhället. Å ena sidan tar Weber upp hur individen får en känsla av inre ensamhet och drivs av en strävan att finna ett tecken på att denne var utvald eller försöka finna effektiva medel för att nå sina mål (Andersen & Kaspersen, 2007, pp. 78 - 79). Durkheim å andra sidan diskuterar hur denna frånvändning och distansering av individen till samhället kan driva denne att begå självmord då denne inte längre känner att denne tillhör samhället runt om dem (Andersen & Kaspersen, 2007, pp. 66 - 67).

3.3 Naturrätten

Till skillnad från socialkonstruktivismen menar naturrätten på att människan, oberoende av staten/samhället, med utgångspunkt i naturen; är utrustad med orubbliga frihetsrättigheter; konceptet utvecklades bland annat av John Lock och begreppet "naturliga rättigheter" togs fram (Andersen & Kaspersen, 2007, p. 401). Man kan således beskriva de "naturliga rättigheterna" som att människor har rättigheter inte på grund av att de är individer utan för att de alla ingår under samma naturliga lagar (Alford, 2010, p. viii). Om dessa naturliga lagar sedan kommer av naturen eller är guds givna är en fråga om tro. Weinreb i likhet med Lock argumenterar för "*the central fact of the human condition: human moral responsibility in a causally determinate natural order.*" (Hoffman, 1992, p. 248).

Inom naturrätten menade man på att det naturliga universumet är normativt inrättat och att människan på grund av detta kan vara del av den naturliga ordningen samtidigt som de har en fri moralisk vilja (Hoffman, 1992, p. 248). Naturrätten menar således på att det finns vissa bedömningar vi har gjort och inte kunnat undgå att göra; naturrätten är en "redogörelse" av vad vi vet angående vad som är rätt och fel utan att vi kanske inte vet om att vi redan vet om det (Alford, 2010, p. 1). Vetskapen om de rätta och felaktiga kan således ligga latent. Alford tar upp Aristoteles exempel; "fire burns

both here and in Persia.” i likhet med hur elden brinner lika överallt är exempelvis mord en felaktig handling oavsett vart du befinner dig (Alford, 2010, p. 2). I enlighet med detta borde det allmänna rättsmedvetandet således vara oföränderligt oberoende av tid och/eller plats då lagens principer (exempelvis att mord är något felaktigt), vilken blir påverkad av moralen och ”de naturliga rättigheterna”, förblir oföränderlig.

4. Metod

Studien baserar sig på en kvalitativ metod där en systematisk litteraturundersökning, i enlighet med hur Hart beskriver dem, gjorts för insamlandet av det empiriska materialet vilken ligger till grund för den tidigare forskningen; samt en litteraturanalys av Dostojevskijs *Brott och Straff*.

4.1 Metod för datainsamling

Det empiriska materialet hämtades in genom en systematisk litteraturundersökning vilken utfördes via databasen LUBsearch. Hart tar upp hur Sweet och Moynihan i en publikation från (2007:1) definierar den systematiska litteraturundersökningen som ett sätt att systematiskt och transparent samla in resultaten av andra studier inom ett specifikt ämne eller fråga (Hart, 2018, p. 100). Materialet för undersökningen bestod således av de artiklar i vilket forskningens fokus låg på Dostojevskijs och/eller Raskolnikovs ställning till lagen/moralen samt artiklar vilka diskuterade naturrätten och socialkonstruktivismen utifrån ett moralistiskt perspektiv.

Utformningen av litteraturundersökningen följde i enlighet med Cooper och Hedges sju grundläggande steg för utförande av litteraturundersökning, så som de är beskrivna av Hart (Hart, 2018, pp. 109 - 110):

Steg ett vilket innefattar formulerandet av en fokuserad forskningsfråga; i uppsatsen omfattas detta av syftet och den primära samt de två sekundära frågeställningarna. Detta följs sedan av steg två i vilket det skapades en lista av sökord vilka potentiellt skulle medföra forskning av relevans. I samband med framtagandet av sökorden togs ett antal inklusions- respektive exklusionskriterier fram. Vilka presenteras i tabellen nedan:

Tabell 1: inklusions- och exklusionskriterier

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Peer – reviewed granskade artiklar.	Inklusionskriteriet medför en automatisk exkludering av material vilka inte är peer-reviewed. Exempelvis nyhetsartiklar samt kandidatuppsatser.
Artiklar vilka är skrivna på engelska.	Material vilket är publicerat på annat språk än engelska.
Artiklar vilka är tillgängliga via Lunds universitet.	Artiklar vilka inte finns att tillgå via Lunds universitet.
Artiklar vilka är publicerade mellan åren 2000 – 2022.	Artiklar vilka är publicerade innan årsskiftet 1999/2000.
Artiklar i vilka sökorden är del av abstraktet.	Artiklar i vilka inte sökorden inte är del av abstraktet.
Artiklar vilka behandlar: 1. Analys av Dostojevskij (Brott och straff) i relation till moral och/eller lag. 2. Naturrätten och/eller socialkonstruktivismen i relation till moral.	Artiklar vilka: 1. Inte utgår från moral och/eller lag i samband med Dostojevskij (Brott och straff). 2. Inte utgår från moral och litteratur i samband med naturrätten/socialkonstruktivismen

Initialt gjordes en sökning med sökordet "Dostojevskij AND natural law" samt "Dostojevskij AND social constructivism" för att skapa en uppfattning om huruvida någon tidigare analyserat Dostojevskijs verk utifrån naturrätten och/eller socialkonstruktivismen. Här uppkom inga sökresultat; man kan på så vis anse att det saknas forskning på uppsatsens huvudsakliga tema och att uppsatsen således kan anses vara originell i sitt slag. Det gjordes därav vidare sökningar på "Dostojevskij AND law", "Dostojevskij AND moral AND law", "Raskolnikov AND law", "Raskolnikov AND moral" samt "natural law AND moral AND literature" och "social constructivism AND moral AND literature" där sökorden skulle finnas med i abstraktet; det sammanlagda sökresultatet resulterade i 50 akademiska texter. Efter sökningen gjordes en första granskning av materialet enlighet med Cooper och Hedges tredje och fjärde steg vilket innefattade att ta fram en metod för att abstrakta, summera och syntetisera resultat

vilka ansågs vara av relevans samt granska deras metodologiska validitet och kvalitet utifrån de explicita kriterierna av innehållet (Hart, 2018, p. 110). Hart beskriver här en metod av tre olika nivåer för granskning vilket användes vid den initiala granskningen. Första nivån vilket innefattar en primär översikt av materialet för att uppfatta arbetets struktur, ämne, och generella resonering, andra nivån vilken går över varje rubrik för att skapa en uppfattning av texten som helhet och slutligen den tredje nivån en genomläsning av abstraktet och introduktionen görs – här uppmärksammas arbetets idé, mål och logik (Hart, 2018, p. 77).

Efter granskning av sökresultatet reducerades antalet artiklar vilka ansågs vara av relevans kraftigt och det slutgiltiga antalet artiklar vilka kom att representera tidigare forskning avgränsades till åtta. Utöver de åtta artiklar vilka ligger till grund för den tidigare forskningen utgår uppsatsen från Dostojevskijs litterära verk *Brott och straff* (1866) som empiriskt material. När det kommer till valet av litterärt verk att analyseras togs Dostojevskijs *Brott och straff* fram då boken genom Raskolnikov och resterande karaktärer porträtterar samhällelig förändring utifrån ett individperspektiv; Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande påvisar både diskrepansen i moral mellan staten och samhället samt individen och samhället (detta kommer diskuteras mer i avsnitt 6 – 7). Gällande verkets ”insamling” gjordes endast ett fåtal beslut. Den version av boken som valdes att läsas var från den tionde tryckningen, översatt av Björkegren och gavs ut av Albert Bonniers förlag år 2010. Utöver valet av en nyare producerad översättning gjordes inga andra val.

Hart menar på att utförandet av en litterär granskning är av största vikt då man utan en systematisk sökning, insamling samt kritisk läsning kommer få det ytterst problematiskt att bidra till utvecklingen av forskningen; att generera ny kunskap är, skriver Hart, en emergent process och inte en universal produkt (Hart, 2018, p. 31). Han fortsätter med att skriva hur man måste förstå den intellektuella kontexten i vilken en utveckling skedde för att kunna förstå implikationerna för denna utveckling (ibid). Detta stämmer särskilt i uppsatsens fall då den lägger fokus i att förstå Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande kopplat till samhället för att kunna se den möjliga utvecklingen eller stagningen av moralen i relation till samhället.

4.2 Metod för dataanalys

4.2.1 Metod för granskning av artiklar

Metoden för dataanalysen följer i likhet med metoden för datainsamling Cooper och Hedges steg för litteraturundersökningar där det är det femte, sjätte samt sjunde stegen vilka gör sig gällande för analysen av det empiriska materialet. Först i enlighet med steg fem, syntetiserades relevant information, koncept samt argument; varpå utifrån steg sex, de huvudsakliga teman, frågor och metoder kartlades för att slutligen resultera i steg sju där man skall kunna dra slutsatser gällande metodologiska antaganden, praktik, policy samt framtida forskning (Hart, 2018, p. 110).

I enlighet med det som Hart skriver gällande litteraturanalyser på kandidatnivå följer en i huvudsak deskriptiv analys av det empiriska materialet vid dess presentation som tidigare forskning (Hart, 2018, p. 41). Denna deskription lägger fokus på ämnen vilka utskiljs i forskningen för att skapa en övergripande inblick i vad som idag finns publicerat inom ämnesområdet (ibid). Detta för att skapa en klar bild av vad som tidigare publicerats inom området.

4.2.2 Metod för analys av *Brott och Straff*

Vid analysen av *Brott och straff* fanns redan de olika teman fastställda utifrån uppsatsens syfte och frågeställningar; fokuset för den litterära analysen var Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande av sina handlingar i relation till lagen och samhället utifrån ett naturrättsligt och socialkonstruktivistiskt perspektiv. Det gjordes därav en första genomläsning av det litterära verket för att uppmärksamma de platser i texten varvid Raskolnikov argumenterar gällande sitt moralistiska rättfärdigande. Utifrån dessa teman: moral, rätt/fel, brott/straff, lag markerades platser i texten vilka ansågs vara relevanta för att vid efterföljande läsning kunna reflekteras och analyseras över. Efter den primära genomläsningen följde en sekundär läsning där ett hermeneutiskt förhållningssätt användes. Då det är ett skönlitterärt verk vilket analyseras står det således inte beskrivet i boken en motivation till *varför* Raskolnikov argumenterar eller handlar på ett visst sätt; det är i stället upp till läsaren att *tolka* texten och dess bakomliggande budskap. Det är i denna kapacitet som användandet av den hermeneutiska analysmetoden används. Efter analys av Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande presenteras resultatet i en deskriptiv innehållsanalys för att sedan analyseras utifrån det naturrättsliga samt socialkonstruktivistiska perspektiven. Valet

att använda sig just av den socialkonstruktivistiska respektive naturrättsliga teorin gjordes då de på ett mycket naturligt sätt kan användas som varandras motpoler; å ena sidan är handlingar, moral och kriminalitet socialt konstruerat, å andra sidan är det från naturen tillskrivet. I analysen av Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande senare i uppsatsen (avsnitt 6 – 7) kommer vi se hur hans moral blandar sig med hans samhälleliga syn och synen på lagen, brottet och straffet; de socialkonstruktivistiska och naturrättsliga perspektiven kan här på ett adekvat sätt förklara denna "blandning". Hade man här i stället använt sig av exempelvis det rättspositivistiska perspektivet hade denna sammanfogning av moralen och lagen inte lika lätt förklarats då man inom rättspositivismen menar på att moralen är skild ifrån lagen (Bateman, 2019, 277). Det rättspositivistiska perspektivet måste därav ses som något vilket står skiljt från både det socialkonstruktivistiska och naturrättsliga och passar sig utav denna anledning inte för användande vid analysen. Det skall här även uppmärksammas om att det inom de olika teorierna finns flertalet olika inriktningar fokuset kommer dock ligga på vad som presenterats under teoriavsnittet (avsnitt 3).

4.3 Validitet och reliabilitet

Användandet av begreppen validitet och reliabilitet har enligt Bryman blivit diskuterade i huruvida de är relevanta för undersökningar av kvalitativt slag detta då begreppen, särskilt i fallet av validitet, lägger stort fokus på just mätningen av en studie; det är därav svårt att använda sig av begreppen utan en viss anpassning för just kvalitativa studier (Bryman, 2018, p. 465). Det har därav valts att använda sig av begreppen i enlighet med hur Bryman beskriver LeCompte och Goetz definition av dem; de gör en åtskiljning av extern respektive intern reliabilitet samt extern respektive intern validitet (Bryman, 2018, pp. 465 - 466). Den interna reliabiliteten gör sig dock inte gällande för denna studie då den endast diskuteras i fall där forskaren ingår i ett forskningslag (ibid).

4.3.1 Extern reliabilitet

Den externa reliabiliteten, vilken kan vara svår att uppnå i kvalitativ forskning då det inte går att "frysa/pausa" en social miljö samt sociala betingelser, avser studiens replikerbarhet (Bryman, 2018, p. 465). Uppsatsen kan, trots de svårigheter som finns vid kvalitativ forskning, anses ha en god extern reliabilitet då man utifrån metodbeskrivningen samt presentationen av artiklarna i tidigare forskning på ett effektivt sätt kan replikera insamlingen av materialet. Vad som här skall noteras är att

då uppsatsen till stor del handlar om tolkningen av *Brott och Straff* är det upp till forskaren som vill replikera studien att gå in i en liknade roll och/eller sinnesställning för att kunna komma fram till samma argument och slutsatser. Detta anses dock inte problematiskt då man genom diskussionen och analysen kan se på vilket sätt det har valts att argumentera.

4.3.2 Extern validitet

Utifrån LeCompte och Goetz innefattar den externa validiteten den utsträckning i vilket studiens resultat kan generaliseras till andra situationer och sociala miljöer (Bryman, 2018, p. 466). Man kan här debattera över huruvida uppfyller detta kriterium eller ej då resultaten av uppsatsen är frysta till den sociala miljö vilken beskrivs i *Brott och Straff*. Kan slutsatserna generaliseras till miljöer vilka likställer sig med denna? Svaret här är ja; det är dock svårt att generalisera slutsatserna till dagens sociala miljö då den så kraftigt skiljer sig från den undersökta. Vad som dock skall poängteras är att om man ser på slutsatserna utifrån ett teoretiskt plan gällande moralens förbundenhet med kontext och historicitet är det inte omöjligt att generalisera slutsatserna till andra sociala miljöer och situationer. Den externa validiteten kan således trots allt ses som god.

4.3.3 Intern validitet

Intern validitet avser den överrensstämmelse mellan de teoretiska idéer vilka utvecklas vid en studie och observationer vilka forskaren gör vid sagd studie (Bryman, 2018, p. 165). Då uppsatsen inte ämnar skapa egna teoretiska idéer utan att förklara moralistiskt rättfärdigande utifrån två redan etablerade teorier genom en granskning och exemplifiering av Dostojevskijs *Brott och Straff* kan uppsatsens interna validitet anses som god. Detta uppnås genom en tydlig beskrivning av det moralistiska rättfärdigandet i sammanhang med teorin vilket förklarar den.

4.4 Möjliga metodologiska problem

Vid kvalitativa studier som denna är det viktigt att uppmärksamma vissa möjliga metodologiska problem och hur dessa har bearbetats; detta görs bland annat av transparens och redovisande av hur allt gått till och vilka val som har gjorts, vilket redovisas ovan i metodavsnittet (punkt 4 – 4.2.2). Vissa av de vanliga ”problem” som kvalitativ forskning ofta kan bli kritiserad för behandlas under avsnittet för reliabilitet och validitet (4.3); här ibland dess förmåga att replikeras och generaliseras.

Vi kommer slutligen till vad som kan anses som det största problemet; subjektivitet. Vid läsning och speciellt tolkning av litteratur påverkas och färgas forskaren precis lika mycket av sin omgivning, uppfostran och plats i samhället som författaren av verket gjordes när denne skrev boken. Att motverka subjektivitet kan göras genom att bland annat uppmärksamma att det kan finnas; även fast en neutral punkt försöks att tas finns det alltid fler sätt att tolka en situation på, vilket färgas av ens egna förhållningssätt till omvärlden. För att motverka detta analyseras litteraturen just utifrån två teoretiska perspektiv och det är utifrån dessa perspektiv som texten tolkas.

Det skall här även påpekas att den primära genomläsningen av romanen var första gången som boken blivit läst i sin helhet av mig; ingen tidigare kännedom om det litterära verket hade (utöver vetskapen om dess existens och ungefärliga handling); det kan således anses att inga förutfattade meningar/antaganden om den litterära analysen hade innan den primära genomläsningen genomfördes.

5. Resultat

Nedan kommer resultatet från innehållsanalysen av Dostojevskijs *Brott och straff* att presenteras.

5.1 Brott och straff

Den deskriptiva innehållsanalysen av Brott och straff presenteras del för del för att underlätta vid analysen av Raskolnikovs utveckling; gällande så väl handlande och personlighet som moral.

5.1.1 Första delen

Vi blir i det första kapitlet introducerade för Raskolnikov och redan från början är det tydligt hur han befinner sig i en mindre ideal situation; han ligger flera månader efter i hyran, isolerat sig själv från omvärlden till en sådan grad att han upplever en rädsla för att träffa andra människor och har drivit sig själv in i en nervös depression, nästan hypokondrisk, över en handling som han ännu inte begått (Dostojevskij, 2019, pp. 9, 16 - 17). Han upplever denna handling som vedervärdig och horribel men ändå utför han en repetition över hur den skall begås (Dostojevskij, 2019, pp. 12, 16).

Under denna första del av romanen blir vi även presenterade till Marmeladov, och om inte i första person så i andra, hans dotter Sonia. Marmeladov har om möjligt det ännu värre än vad Raskolnikov själv har och efter att han berättat hur: han supit upp alla

pengar, lämnat sin fru och barn att svälta på grund av detta och hur det var hans dotter (Sonia) som genom att sälja sig själv försåg familjen med pengar till mat; hjälper Raskolnikov honom hem (Dostojevskij, 2019, p. 34). När han lämnar Marmeladov lämnar han honom med sina sista kopparslantar men ångrar genast detta, samtidigt som han menar på att utan honom hade de inte klarat sig nästa dag; han kommer även till insikt om att människosläktet är skurkaktigt (Dostojevskij, 2019, p. 38). Några dagar senare sitter Raskolnikov åter på ett ölschapp och lyssnar in på ett samtal mellan en student och officer, de argumenterar över huruvida en "ond" handling kan rättfärdigas om det är för "allmänhetens bästa" (Dostojevskij, 2019, p. 83). Studenten, å ena sidan, för argumentet att handlingen är acceptabel uppger dock att han endast för argumentet för diskussionens skull, han skulle ju aldrig göra det på riktigt; Raskolnikov å andra sidan sitter i ett hörn och överlägger huruvida han faktiskt hade kunnat göra det (Dostojevskij, 2019, p. 84).

Dagen innan han utför sin handling befinner han sig i en sorts feberdröm, han tappar uppfattning om tid och plats samt hans handlande när han väl tagit beslutet finner han dock att han inte känner vare sig rädsla eller ängslan och han begår mordet i en blandning av yrsel, panik och total sinnesklarhet (Dostojevskij, 2019, pp. 85, 96 - 97). Flykten från brottsplatsen gjordes i en skräckslagen feberdröm och trots att han var tvungen att gömma sig för möjliga vittnen gick allt bra och han kollapsar på soffan fullt påklädd och oförmögen att fånga sina tankar (Dostojevskij, 2019, pp. 107 - 108).

5.1.2 Andra delen

Raskolnikov vaknar upp till feberfrossa och en total panik av att någon skulle komma in i hans rum och komma på honom med de stulna värdesakerna och nerblodade kläder. Minutiöst noggrant tvättar och vänder han ut och in på alla sina kläder för att göra sig av med bevisen samtidigt som han gömmer värdesakerna. Detta slår honom dock som ytterst förbryllande, för varför skulle han gömma sakerna och varför upplever han en glädje av att ha funnit ett gömställe (Dostojevskij, 2019, pp. 111 - 112)?

Det är i denna del som vi även först blir introducerade till biträdande kommissarie Petrovitji och den ryska polismyndigheten. Det uppstår mellan Raskolnikov och Petrovitji spänningar när kommissarien kräver respekt på grund av att han är del av en myndighet. Det är dock Raskolnikovs ståndpunkt att på grund av att Petrovitji är del av myndigheten skall denne visa respekt för andra också (Dostojevskij, 2019, p. 121).

Raskolnikov börjar uppleva alltmer sinnesförvirring, sjukdomssyndrom och börjar ifrågasätta sin egen mentalitet (Dostojevskij, 2019, pp. 135 - 136). Han slås av funderingen att om han nu gjorde det med fullt medvetande, varför har han då inte brytt sig om att se efter hur mycket pengar han faktiskt kom över och varför har han accepterat plågorna som han känner efter att ha begått denna fruktansvärt skurkaktiga handling (ibid)? Hans sinnesförvirring blir så påtaglig att hans enda vän (vilken han för övrigt inte sett på flera veckor) tillkallar en läkare för att undersöka honom (Dostojevskij, 2019, pp. 144 - 145). Till skillnad från tidigare i romanen fångas Raskolnikov här av den kraftiga viljan att fly från sin handling, långt bort, där ingen kan hitta honom (Dostojevskij, 2019, p. 156).

En kväll upptäcker Raskolnikov en nertrampad Marmeladov och i en ovanlig sinnesklarhet och beslutsamhet leder han läkare, präst och polis samtidigt som han hjälper den döende mannen hem (Dostojevskij, 2019, pp. 214 - 216). Han är här fast beslutad om att han skall betala både läkaren och begravningen med pengar han fått av sin mor. Efter sitt handlande fylls han av en besynnerlig livsglädje vilken han inte kan förstå; han grubblar över denna och kommer till insikt att hans liv är värt att leva och att det inte tog slut i samband med mordet han utfört (Dostojevskij, 2019, pp. 226, 229).

5.1.3 Tredje delen

Inledande i den tredje delen ligger fokuset till största del på relationen mellan Raskolnikov, dennes mor, syster och systemns friare. Efter att ha blivit kontaktad av sin mor gällande hans systers äktenskap till en man grips han av en fruktansvärd ilska; han ser sin systers giftermål som en uppoffring hans egen skull vilket är något han inte accepterar och vill genast att hon avvisar sin friare (Dostojevskij, 2019, pp. 238 - 239). Sonia kommer senare på besök och bjuder in honom till Marmeladovs begravning varpå Raskolnikov och Razumichin (Raskolnikovs vän) beger sig hem till poliskommissarien på besök; här upplever Raskolnikov både en rädsla av att bli påkommen och intensiv frustration där han skrikandes vill bekänna allting (Dostojevskij, 2019, p. 305). Hemma hos kommissarien kommer de in på diskussionen gällande rätten att begå brott, efter en artikel som Raskolnikov skrivit; huvudpunkten är att vissa människor har rätt att begå brott då de stod "över" lagen (Dostojevskij, 2019, pp. 310 - 311). I och med denna interaktion mellan kommissarien och Raskolnikov börjar misstankarna riktas mot honom. Hela vägen hem argumenterar han sedan med Razumichin gällande hur polisen

misstänker honom och motspänstigt håller Razumichin till slut med honom (Dostojevskij, 2019, pp. 322 - 323). Precis utanför sitt hur blir han anklagad för att vara en mördare av en man och den kvällen och natten börjar han fundera över huruvida han faktiskt hade rätt att ta den gamla kvinnan och hennes systems liv (Dostojevskij, 2019, pp. 328 - 330). Han ifrågasätter huruvida han kan räknas till dessa "supermänniskor" som han skrev om i sin teori; huruvida han kan räknas till sådana som Napoleon (ibid). Den relativa klarhet som han befunnit sig i under dagen försvinner och han faller åter igen in i en feberdröm om mordet han begått (Dostojevskij, 2019, p. 333).

5.1.4 Fjärde delen

Inledes vis i den fjärde delen möter Raskolnikov en man som vill hjälpa honom med att bryta upp Dunjas (Raskolnikovs syster) förlovning, detta vill han dock endast göra för att han själv vill ha henne. Han vill ge dem pengar vilket Raskolnikov försäkrar inte kommer att godtas (Dostojevskij, 2019, p. 349). Mannen som tidigare försökt förföra Dunja ifrågasätter om hans handlande verkligen var brottsligt om man ser på det objektivt och med sunt förnuft (Dostojevskij, 2019, pp. 337 - 338). Detta upprör Raskolnikov mycket då han utbrister att det inte spelar någon roll om det var rätt eller fel då han oavsett är motbjudande (i sitt handlande och sina tankar) (ibid).

Raskolnikov inser att hans handlingar kanske kommer få konsekvenser vilka kan gå ut över sin mamma, syster och vän och ber dem därav att låta honom vara ifred; han kommer söka upp dem om/när allt klarat upp sig (Dostojevskij, 2019, pp. 373 - 374). Det är här som Razumichin inser att det kanske är Raskolnikov som begått mordet (Dostojevskij, 2019, p. 375). Raskolnikov besöker därefter Sonia där de samtalar om gud, huruvida han finns och vad han gör och inte gör för mänskligheten (Dostojevskij, 2019, p. 383). Sonia är fast besluten om att gud kommer ta hand om dem medan Raskolnikov är mer synisk (ibid). Han kommer till insikten om att både Sonia och han själv överskridit en moralisk lag; hon har förstört sitt liv genom prostitution och han har förstört andras genom mord (Dostojevskij, 2019, pp. 392 - 393). Därefter möter Raskolnikov poliskommissarien varpå de har en konversation och/eller förhör gällande psykologin till förhörsmetoder och under hela kommissariens monolog irriterar och oroar sig Raskolnikov för att han vandrat in i en sorts fälla (Dostojevskij, 2019, pp. 399, 403 - 408). Han blir till slut sur och säger att kommissarien antingen skall anklaga honom eller ej men just i detta ögonblick kommer Nikolaj (fången som är anhållen för

morden) och erkänner att han gjorde det (Dostojevskij, 2019, pp. 409, 418). När Raskolnikov går därifrån erinras han om sin fullkomliga modlöshet under förhöret och ser på sig själv med elakhet, skam och förakt men känner nu hopp om att inte bli upptäckt trots allt (Dostojevskij, 2019, p. 426).

5.1.5 Femte delen

Efter en minnesmiddag för Marmeladov som slutar i att hans efterlämnade familj blir vräkta besöker Raskolnikov Sonia igen och erkänner för henne att det var han som mördade de två kvinnorna. Innan han berättar ställer han frågan till Sonia; om hon hade kunnat välja vem som skulle dö, skulle hon göra det. Sonia menar på att det är omöjligt och frågan bör inte ens ställas för det inte är något som man *får* och att det är upp till gud. Vilket Raskolnikov kan hålla med om (om man nu ska blanda in gud.) (Dostojevskij, 2019, p. 482). Raskolnikov drar sig för att berätta sanningen för henne och böjer sitt huvud, hans röst blir svag och bräcklig och den fasad han byggt upp försvinner (Dostojevskij, 2019, p. 283). Sonia, efter ett ögonblick av ofantlig rädsla, reagerar med medkänsla och svär att hon aldrig ska lämna honom då det inte finns någon så olycklig som honom (Dostojevskij, 2019, pp. 486 - 487). Med sin bekännelse säger han att han ser sitt hjärta som ondskefullt, att han ville se sig själv som en "övermänniska" likt Napoleon; han försöker rättfärdiga det för henne och säger att hans mor är så fattig men säger slutligen att det var orätt att mörda kvinnan (Dostojevskij, 2019, pp. 489 - 491). Sonia råder honom till att bekänna sina synder inför gud och att hans lidande genom detta kommer få ett slut; först vill han inte erkänna det men ger slutligen med sig och ber att Sonia besöker honom i fängelset (Dostojevskij, 2019, pp. 496 - 499).

5.1.6 Sjätte delen

Dagarna efterkommande hans möte med Sonia sjunker han ner i en sorts hopplöst, eländigt tung ensamhet och grips ibland av en plågsam och sjuklig ängslan vilken även kan anses som panik (Dostojevskij, 2019, p. 519). Han driver omkring på gatorna och i olika barer utan att riktigt veta, minnas eller bry sig om var han är och vad han gör; ibland kommer han att tänka på Svidrigajlov (en man som hörde hans erkännande för Sonia) och inser att han måste ta ett beslut om vad han ska göra (Dostojevskij, 2019, pp. 522, 529). Det är i detta sinnestillstånd som Razumichin besöker honom. Han är irriterad efter hur Raskolnikov lämnade sin syster och mamma och har kommit för att ta reda på om han faktiskt är sinnesrubbad eller ej; efter deras samtal där Raskolnikov

berättar att han sagt till Dunja att han tycker att Razumichin är en god person, kommer Razumichin till slutsatsen att han inte är sinnessjuk utan en politisk konspiratör (Dostojevskij, 2019, pp. 523, 528). Razumichin går därifrån och känner sig rätt skamsen då han för en stund hade trott att han var sjuk och samtidigt att han hade begått mordet (ibid).

Här dyker poliskommissarien upp för att tala med Raskolnikov och "be om förlåtelse". Han uttrycker ett intresse i Raskolnikovs artikel och efter följer en utläggning av vad som fick honom att misstänka Raskolnikov som mördaren; under hela tiden sitter Raskolnikov spänd och vågar knappt andas trots att han väntar på det definitiva (Dostojevskij, 2019, pp. 532 - 537). Slutligen kommer det, kommissarien anklagar honom för mord och Raskolnikov erkänner inte, innan han går ber han Raskolnikov att om han tar livet av sig skriva vart de kan finna de stulna sakerna (Dostojevskij, 2019, pp. 540, 546). Raskolnikov besöker slutligen sin mor och syster för att tala med dem; hans mamma möter honom med kärlek och säger att hon läst hans artikel vilken han numera ser på med vrede och avsky; han grips av en oro att hans mor inte skall älska honom längre när han får bekräftat att hon kommer göra det lättar hans ängslan och han går hem där han möter Dunja (Dostojevskij, 2019, p. 606). Han berättar att han var på väg att dränka sig på grund av skammen men ville vara stark nog att inte göra det; under samtalet blir han dock arg när Dunja påpekar hans brott (Dostojevskij, 2019, pp. 610 - 611). Han menar på att det inte var ett brott att döda det han menar på var något lika lågt som en lus (ibid). Han träffar Sonia en sista gång men går därifrån irriterad och utan att säga farväl när hon gråter för honom men går med nytt mod till polisstationen; först där blir han nästan febersjuk igen, alldeles vinglig och skakig ger han sitt erkännande (Dostojevskij, 2019, pp. 617, 625 - 626).

5.1.7 Epilog

Vid domen lägger vittnen fram flertalet incidenter och tillfällen då Raskolnikov handlat som en ytterst god människa och på grund av att han var högst benägen att anklaga sig själv och ingen annan samt att han frivilligt angav sig själv ansåg domaren att det förelåg förmildrande omständigheter och Raskolnikov dömdes till åtta års straffarbete i Sibirien (Dostojevskij, 2019) (Dostojevskij, 2019, p. 631). Sonia håller sitt ord och följer honom till Sibirien. I fängelset skäms han för sitt brott, inte för sin handling utan att han kastat bort sitt liv, han vill känna ånger men gör det inte och när han sitter i fängelset

rationaliserar han sina handlingar och frågar sig själv på vilket sätt hans tankar skiljer sig från alla andras (Dostojevskij, 2019, pp. 639 - 640). Han inser till slut att han älskar Sonia och upplever han en sorts befrielse; den natten tänker han på henne och bibeln som han bett om, han hade ännu inte öppnat den men slås av tanken att kanske kan hennes tro och bli hans (Dostojevskij, 2019, pp. 646 - 647). Boken avslutas med författarens ord att Raskolnikovs historia och resa till förnyelse och stegvisa förvandling tillhör en ny berättelse (ibid).

6. Analys

När det kommer till innehållsanalysen av *Brott och straff* och därav Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande uppstår det snabbt ett fåtal punkter i vilka man måste ta ett ställningstagande. I bokens första del när vi blir presenterade för Raskolnikov får man uppfattningen av att han är en högst bekymrad och plågad person av såväl sina tankar som sin dåliga hälsa. Här måste ett beslut tas, man kan nämligen tolka hans beteende och handlingar på två olika sätt; en fullt fungerande rationell individ eller en individ vilken lider av någon form av psykisk ohälsa. För att inte behöva ta i beaktning de möjliga psykologiska påverkningarna på hans beteende och moralistiska argumentation gjordes beslutet att Raskolnikov inte led av någon psykisk ohälsa (innan mordet på de två kvinnorna).

I romanens inledande sidor blir det beskrivet hur Raskolnikov under de senaste månaderna alltmer har distanserat sig själv från, inte bara, sina studier, vänner och bekanta utan även hur han ser sig som någon vilken står utanför samhället i sig självt. Han kan inte längre känna en samhörighet med individerna och samhället runt sig.

" (...) isolerat sig så till den grad från alla, att han faktiskt var rädd att träffa folk (...) hans prekära situation upphört att kännas besvärande för honom. Han hade totalt upphört att bry sig om påträngande vardagsproblem; han ville inte syssla med dem." (Dostojevskij, 2019, p. 9)

***

"Herregud! (...) Här går jag omkring och planerar något så stort – och så är jag ängslig för såna där småsaker!" (Dostojevskij, 2019, p. 10)

Raskolnikovs motvillighet att ta del av samhället och involvera sig i sitt eget liv och livssituation skulle kunna förklaras utifrån socialkonstruktivismen; närmare bestämt

diskuterar både Weber och Durkheim hur separationen till samhället kan leda till en depressiv frånvändhet som kan yttra sig i (enligt Weber) ett behov hos individen att finna ett tecken på att denne är utvald och finna ett effektivt medel för att uppnå sina mål. I fallet med Raskolnikov kan vi se hur hans frånvändhet får honom att bli alltmer fixerad på sina Napoleonska tankar och hur samhället (samt hans eget liv) hade blivit mycket bättre utan den gamla kvinnan (vilket det framkommer att han mördar). Hans missnöjdhet med hur samhället ser ut och hur hans eget liv påverkas av detta kan antas vara det vilket fick honom att vända sig från samhället och skapa sinnebilderna av att vissa individer står ovanför lagen. Socialkonstruktivismen kan således förklara hans frånvändhet som en drivande faktor i inte bara hans moralistiska rättfärdigande av sina handlingar utan även en drivande faktor till att handlingen begicks i första början.

Raskolnikov kan ses som en högst osäker person i vad han tror att han tycker gällande moral och vad som kanske ligger latent. Genom hela romanen pendlar han mellan att inte se något problem i sina handlingar genom att rättfärdiga dessa samtidigt som han tvivlar över dem då han känner ett behov att rättfärdiga dem.

"Herregud, vad alltihop är vedervärdigt! Skulle jag, skulle jag verkligen... nej, det är vanvett, det är absurd! (...) Hur kan mitt hjärta förmå sig till något så ruskigt!" (Dostojevskij, 2019, p. 16)

Vi kan här se att Raskolnikov på en djupare känslomässig nivå vill ta avstånd från sin initiala tanke gällande den rika kvinnan han här, om bara under ett flytande ögonblick, övervägde att mörda. Den ångest och febriga sjukdom vilken han strax härefter blir drabbad av skulle man kunna koppla till denna inre moraliska felaktighet som han associerar till sin tänkta handling. Utifrån ett naturrättsligt perspektiv skulle man här kunna förklara detta genom Locks "naturliga rättigheter". På ett undermedvetet plan har Raskolnikov en insikt om att människor har vissa rättigheter oberoende av hur de är som person. Denna undermedvetna vetskap om dessa rättigheter skulle kunna vara det som skapar hans ångest och plågar honom pågående genom hela romanen; detta på grund av att han på ett instinktivt plan inte vill bryta dessa rättigheter och således begå en moraliskt felaktig handling. Man skulle här även kunna argumentera för att det är på grund av de "naturliga rättigheterna" som han kämpar så med att rättfärdiga sitt handlande då han inte vill att hans handlingar, vilka han ser som nödvändiga inte bara för sig själv utan för samhället i sin helhet, skall ses som något omoraliskt eller felaktigt.

Under hela romanen överväger och analyserar Raskolnikov även människans natur, vilket kanske är anledningen till att hans egen uppfattning om moral och dess koppling till vissa handlingar fluktuerar över händelseförloppet. Hans interaktion med Marmeladov är var vi får vår första inblick i hans resonemang gällande människosläktet och dess natur; vad man först skulle kunna förbises som babblrier och triviala anekdoter av en berusad man blir något som fastnar och påverkar Raskolnikov på en mycket djupare nivå.

"Tänk om människan faktiskt inte alls är så skurkaktig rakt igenom – jag menar: människosläktet som helhet – ja, då betyder det att allt annat är fördomar, inlärd rädsla och ingenting annat; (...)" (Dostojevskij, 2019, p. 38)

Han börjar här att fråga sig hur och vad i en individs handlande som beror på människans natur och vad som beror på utomstående påverkande faktorer så som samhället. Dessa betänkligheter gällande människan och det moraliska korrekta handlandet fortsätter och det är när han lyssnar in på ett samtal mellan två studenter som vi får en inblick i hans utilitaristiska och napoleonska tänkande.

" (...) å ena sidan en dum, meningslös, värdelös elak och sjuk gammal kärring som ingen har någon glädje av utan som tvärt om är en skada för alla (...) å andra sidan alla unga, friska människor, som håller på att gå under över allt utan hjälp – de är tusentals! (...) Ett enda liv i utbyte mot tusentals, som räddas av rutenhet och förfall." (Dostojevskij, 2019, p. 83)

***

" (...) finnas ett visst slags människor som kan... jag menar: som har rätt... att begå alla möjliga skändligheter och förbrytningar och att lagen så att säga inte är skriven för dem." (Dostojevskij, 2019, pp. 310 - 311)

Samtalet som han lyssnade in på får honom inte bara att känna att hans sätt att tänka var/är korrekt utan att han även är berättigad i handlandet som han ännu inte företagit sig. I min mening är samtalet han hörde en punkt i hans beslutsfattande process vilken på ett mer eller mindre medvetet sätt cementerar att han begår mordet. Studenterna å ena sidan argumenterar för om handlingen är rätt eller fel och de är här av olika åsikter. Tar man i beaktning det som Christie sagt är handlingen varken eller det är samhället och det sociala samspelet som beslutar detta (Newburn, 2017, p. 9). Raskolnikov å andra sidan menar på att vissa handlingar av vissa personer, så som Napoleon (och honom

själv) har rätt att begås oavsett om handlingen ligger utöver lagen om detta är för "samhällets bästa". I fallet av den rika elaka kvinnan och fattiga men "nobla" Raskolnikov är hans starkaste argument att hon som ändå inte medför något till samhället varför skall hon ha alla dessa pengar vilka hade kunnat gå till någon annan som behöver dem mycket mer? Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan vi se på samtalet och Raskolnikovs reaktion till det som att samhällets sociala konstruktioner kanske inte är så cementerade som man kunnat tro. Att lagen säger att mord är olagligt hade lite mening för både studenterna och Raskolnikov; det som var av vikt var utfallet av handlingen i samband med samhället. Den moraliska korrektheten kunde skruvas och skiftas ifall utfallet var positivt.

Raskolnikovs mentala och fysiska stabilitet varierar kraftigt under romanens gång och mellan de olika situationerna han befinner sig i. Man skulle kunna anta att detta beror på den ångest han har över vad han tänker göra/har gjort; det är dock tydligt att han blir betydligt sämre efter mordet som han begått. Hans febriga drömmar och hallucinationer driver honom inte bara till att känna ångest över sitt handlande utan även att nära inpå begå självmord. Vad drömmarna och hallucinationerna beror på är en punkt vilken på grund av den psykologiska faktorn inte kommer analyseras djupare; vad som dock kan diskuteras är hur man utifrån Durkheim kan se på detta nära inpå självmord. I likhet med vad som tidigare tagits upp i analysen gällande hans samhällsliga frånvändhet så är det denna vilken man skulle kunna attribuera som den drivande faktorn i hans övervägda självmord. Dock till skillnad från Weber som menar på att individen söker sig till att uppnå ett mål, menar Durkheim att frånvändheten till samhället och gud leder till en sådan hopplöshet att den enda slutgiltiga lösningen blir att begå självmord (Andersen & Kaspersen, 2007, pp. 66 -67). Raskolnikov menar här dock på att det var hans skam som drev honom mot att begå självmordet men att det var hans stolthet vilket stoppade honom. Stolthet i sitt handlande eller stolthet i sin ståndpunkt att handlandet var nödvändigt när något som kan diskuteras. Vad som dock står klart är att Raskolnikov fortsatt har svårt att komma till insikt gällande innebörden av sitt handlande.

Mot romanens slut finner vi att Raskolnikov inte längre klarar av att hålla sina handlingar för sig själv och i ett försöka att lätta sina bördor erkänner han för både sin syster Dunja samt väninna Sonia vad han gjort och varför. Sonia blir utom sig av förtvivlan, och i likhet med hur Cowley analyserar deras interaktion, resonerar Sonia

utifrån ett naturrättsligt perspektiv, vilket Raskolnikov i denna situation inte kan förstå sig på (Cowley, 2011, p. 81). Sonia menar på att Raskolnikovs frånvändning av Gud är anledningen till att han känner sig så plågad och att brytningen mot guds lag, den moraliska koden, eller i Lockes begrepp de "naturliga rättigheterna" gör honom sjuk till både sinne och kropp. Sonia menar på att han måste sona för sina synder det vill säga att hon till skillnad från inte bryr sig om handlingens möjliga positiva utfall utan mordet är ett brott och en synd oavsett motivationen till det. Detta kan Raskolnikov inte förstå och vi kan här se en tydlig skillnad mellan deras två förhållningssätt. Man skulle här kunna fråga sig om det inte är så att Raskolnikov helt enkelt är en avvikelse från resterande människosläkte, en abnormitet vars moraliska kompass inte pekar norrut; detta är dock en ståndpunkt som jag inte är villig att ta då han flertalet gånger under romanens fortskridning påvisat moraliska åsikter vilka passar in med resterande samhälle. Han hjälper och beskyddar bland annat en berusad flicka från en möjlig gärningsman och han tvekar inte för att hjälpa och betala för Marmeladovs begravning efter att denne blivit påkörd av en droska. Man skulle dock även kunna argumentera för att detta handlande används som ett sätt att lätta på hans bördor; genom att begå "goda" handlingar balanserar han den "onda" som han försöker rättfärdiga.

Det är inte förrän i bokens epilög som vi kan komma fram till Raskolnikovs slutgiltiga syn på sitt handlande och omvärlden. När han sitter i strafflägret funderar han över sin situation och kommer fram till att han:

" (...) inte finna någon särskilt förfärande skuld i det förgångna, utom möjligen misslyckandet som kunde ha hänt vem som helst. Han skämdes över att just han, Raskolnikov, hade gått till spillo så blint (...)"
(Dostojevskij, 2019, pp. 638 - 639)

Hans slutsats indikerar att han inte finner sitt handlande moraliskt inkorrekt utan snarare att han, som den "större/bättre" personen han är, misslyckats i det han försökt uträtta och därav förtjänar sitt straff. Det är således inte brytandet av de möjliga "naturliga rättigheterna" vilket han ångrar utan snarare att medlet han använde för att uppnå sitt mål inte var tillräckligt väl utfört.

7. Diskussion

Utav det som uppsatsen under dess presentation av resultat och analys har försökt besvara återstår en slutgiltig fråga; vad är moral? Är det något som uppkommer i

samband med människan eller är det något som skapas genom samspelet mellan människor? I min mening är det lite som att fråga vad som kom först; hönan eller ägget? Med utgångspunkt i hur Raskolnikov argumenterar och handlar (och med antagandet att han inte är en avvikelse från resterande människosläkte) kan moralen ses som något vilket påverkas av såväl sin kontext som sin historicitet. Samhället vilket Raskolnikov lever i är splittrat mellan de som tror på gud och hans absoluta moral och de som "tror på" samhället vilket Dostojevskij exemplifierar genom Sonia, studenterna vilka Raskolnikov lyssnar in på, samt Raskolnikov själv. Förklaringen och speglingen av moralen i *Brott och straff* är således inte endimensionell; vissa delar förklaras enklare av ett naturrättsligt perspektiv medan andra delar av romanen är klassiska exempel på ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Att Raskolnikov pendlar mellan dessa två synsätt samtidigt som han håller fast vid sina tankar och mål kan man se som en manifestering av samhällets förändring.

Dostojevskijs verk representerar inte bara ett moralistiskt dilemma hos en individ som vill se sig själ som något större än det han är; utan det representerar även Dostojevskijs egen samtid. Samhället som var, är och kom till att bli efter publiceringen av romanen. Genom boken får vi inte bara tillgång till en individs tankar och idéer utan även en inblick i vad som skulle kunna påverka denne individ och samhället i stort. Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande blir således en exemplifiering av hur samhällsordningen var, naturrätten, guds lag och hur samhällsordningen skulle kunna bli, socialkonstruktivismen, utilitarismen - en handlings korrekthet eller godhet kan komma att variera beroende på utfallet. Moralens presenteras därav i romanen som något obestämbar, något som konstant kan förändras men som också alltid är rigid och oföränderlig något vilket kan utsättas för och antagligen alltid kommer att utsättas för tolkning.

8. Slutsats

Utifrån vad som diskuterats och analyserats ovan kan man dra ett par slutsatser. Raskolnikovs moralistiska rättfärdigande kan ses både utifrån socialkonstruktivismen likväl som naturrätten. Å ena sidan är moralen påverkad både av de tankar och den omgivning som individen befinner sig i; sin kontext och historicitet. Å andra sidan är den även konstant, vissa handlingar är felaktiga oavsett när och varför de utförts. Jag har således kommit till insikt om att det inte är upp till denna uppsats att besluta om

grunden till moralen, samhället eller naturen, utan det är läsaren själv som måste göra denna tolkning och ta ett eget beslut. Vad som kan konstateras är dock att litteraturen alltid kommer att finnas där för att ge oss en insikt i vår historia, omgivning, samhällets möjliga förändring och vilka påverkningar detta kan ha på vår moral och rättsordning.

Litteraturförteckning

- Alford, C. F., 2010. *Narrative, Nature, and the Natural Law*. 1 red. New York: Palgrave Macmillan.
- Andersen, H. & Kaspersen, L. B., 2007. *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Barker, C., 2018. Dostoevsky and Education through Punishment. *The Review of Politics*, 80(3), pp. 463 - 486.
- Bateman, C., 2019. 'There Ought to Be a Law: Gustav Radbruch, Lon L. Fuller, and H.L.A. Hart on the Choice between Natural Law and Legal Positivism'. *Journal Jurisprudence*, Volym 40, pp. 271 - 330.
- Beckman, J., 2017. Lessons of Law & Legal Studies through Literature: The Psychology of a Criminal versus the Psychology of a Police Investigator as Seen through the Lenses of Crime and Punishment: Porfiry v. Raskolnikov. *Stetson Law Review*, 47(1), pp. 85-110.
- Berger, P. L. & Luckmann, T., 1966. *The Social Construction of Reality : A Treatise in the Sociology of Knowledge*. 1 red. New York: Anchor Books.
- Bryman, A., 2018. *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 red. Malmö: Liber AB.
- Conlon, B., 2014. Dostoevsky v. The Judicial Reforms of 1864: How and Why One of Nineteenth-Century Russia's Greatest Writers Criticized the Nation's Most Successful Reform. *Russian Law Journal*, 2(4), pp. 7 - 62.
- Cowley, C., 2011. Understanding Another's Wrongdoing. *Philosophy and Literature*, 35(1), pp. 79 - 90.
- Dilthey, W. & Jameson, F., 1972. The Rise of Hermeneutics. *New Literary History*, 3(2), pp. 229 - 244.
- Dostojevskij, F., 2019. *Brott och straff*. 10 red. Sockholm: Albert Bonniers Förlag.
- Faro, G., 2017. A criminal's confession: comparing rival ethics in crime and punishment (F. Dostoevsky). *Church, Communication and Culture*, 2(3), pp. 272 - 283.

- Hart, C., 2018. *Doing a literature review: Releasing the research imagination*. 2:a red. London: SAGE Publications Ltd.
- Hoffman, J., 1992. Natural Law and Justice. by Lloyd L. Weinreb. *Noûs*, Vol. 26(No. 2), pp. 248-250.
- Hydén, H., 2002. *Normvetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Martinsen, D. A., 2018. Shame and Guilt in Dostoevsky's "Crime and Punishment". *Dostoevsky and World Culture: Philological Journal*, 4(1), pp. 40 - 64.
- Milder, R., 2016. Crimes and Punishments: Hawthorne and Dostoyevsky. *Arizona Quarterly: A Journal of American Literature, Culture, and Theory*, 72(3), pp. 99 - 131.
- Morillas, J., 2019. Raskolnikov's Breaking the Law. *The dostoevsky journal* , 20(1), pp. 55 - 76.
- Newburn, T., 2017. *Criminology*. 3 red. New York: Routledge .
- Posner, R. A., 2009. *Law and literature*. 3 red. Cambridge: Harvard University Press.